

INHOUDSTAFEL

Woord Vooraf.....	i
Inhoudstafel.....	iii
Deel 1 Inleidend.....	1
1 AANLEIDING EN SITUERING	1
2 BEGRIPSAFBAKENING.....	3
2.1 Gestandaardiseerde toetsen	3
2.2 Leerwinst en toegevoegde waarde.....	5
2.3 Uiteenlopende doelen van gestandaardiseerde toetsen.....	5
2.4 High-stakes en low-stakes leer(winst)monitoringssystemen.....	8
2.5 Verschillende criteria	9
3 HISTORIEK.....	10
3.1 Historiek in Europees perspectief.....	10
3.2 Historiek in Vlaanderen	11
4 DE HUIDIGE SITUATIE: GESTANDAARDISEERDE TOETSEN IN HET VLAAMSE ONDERWIJS	12
4.1 Peilingen en paralleltoetsen	13
4.2 Toetsen van Katholiek Onderwijs Vlaanderen en OVSG	14
4.3 Leerlingvolgsystemen.....	15
4.4 Examencommissie van de Vlaamse Gemeenschap.....	16
4.5 Schoolfeedbacksysteem.....	16
4.6 Toetsen voor oriëntering van leerlingen.....	17
4.7 Deelname aan internationaal vergelijkende studies van leerprestaties	17
4.8 Andere toetsen	18
Deel 2 Onderzoeksaanpak	21
1 ONDERZOEKSDESIGN.....	21
2 LITERATUURONDERZOEK.....	22
3 INTERNATIONALE CASESTUDIES	23
3.1 Australië.....	25
3.2 Engeland (Verenigd Koninkrijk) - Centre of Evaluation and Monitoring (CEM).....	25
3.3 Nederland - pilootproject Leerwinstmonitoring en Toegevoegde Waarde	26
3.4 Noorwegen - met focus op Oslo	26
4 DELPHI-STUDIE	27
4.1 Definitie en doeleinden van een Delphi-studie	27
4.2 Verloop van de Delphi-studie in dit onderzoek	28
5 SCENARIO-ONTWIKKELING.....	30
5.1 Definitie en doeleinden van scenario's.....	30
5.2 De meerwaarde van scenario-onderzoek in deze context	31
5.3 Scenariotypologieën	31
5.4 Scenario-ontwikkeling en Delphi-studies.....	33
5.5 Scenario-ontwikkeling in dit onderzoek	33
5.6 Het gebruik van de scenario's in dit onderzoek.....	34

Deel 3 Resultaten literatuurstudie	35
1 IMPACT VAN GESTANDAARDISEERDE TOETSEN ALS BASIS VAN LEER(WINST)MONITORING.....	35
1.1 Positieve effecten op microniveau.....	37
1.2 Onwenselijke effecten op microniveau.....	47
1.3 Positieve effecten op mesoniveau.....	54
1.4 Onwenselijke effecten op mesoniveau.....	55
1.5 Positieve effecten op macroniveau.....	57
1.6 Onwenselijke effecten op macroniveau.....	58
2 BOUWSTENEN VAN LEER(WINST)MONITORINGSSYSTEMEN.....	59
2.1 Mogelijkheid tot berekening van leerwinst en/of toegevoegde waarde.....	59
2.2 Opzet van de gestandaardiseerde toetsen.....	61
2.3 Individuele kenmerken van leraren.....	75
2.4 Kenmerken van scholen.....	76
2.5 Kenmerken van het onderwijssysteem.....	78
3 CONCEPTUALISERING VAN LEERWINST EN TOEGEVOEGDE WAARDE.....	79
3.1 Leerwinst.....	79
3.2 Toegevoegde waarde.....	85
4 CONCLUSIES UIT DE LITERAATUURSTUDIE.....	90
Deel 4 Resultaten Delphi-studie (eerste en tweede onderzoeksrunde)	95
1 INSCHATTING VAN BEHOEFTE AAN EEN LEER(WINST)MONITORINGS-SYSTEEM.....	95
2 IMPACT VAN EEN LEER(WINST)MONITORINGSSYSTEEM.....	98
2.1 Microniveau.....	98
2.2 Mesoniveau.....	104
2.3 Macroniveau.....	109
3 LEERWINST EN TOEGEVOEGDE WAARDE.....	113
3.1 Leerwinst.....	114
3.2 Toegevoegde waarde.....	116
4 ANDERE AANDACHTSPUNTEN UIT DE DELPHI-STUDIE.....	118
4.1 Psychometrisch sterk onderbouwde toetsen.....	118
4.2 Toetsformat.....	119
4.3 Vrijwillig of verplicht karakter.....	119
4.4 Andere voorwaarden.....	120
Deel 5 Resultaten internationale studie	121
1 BESLISSING OVER IMPLEMENTATIE.....	121
1.1 Bepalen van een doel en rationale.....	121
1.2 Een duidelijk en eenduidig doel.....	122
1.3 Welke consequenties aan de toetsresultaten verbinden?.....	123
1.4 Een ontwikkelingsgerichte impact op microniveau is niet makkelijk te bereiken.....	124
1.5 Aantonen van een vaak nog ongekende behoefte.....	124
1.6 Bij aanvang op vrijwillige basis aanbieden.....	125
2 EIGENSCHAPPEN VAN HET LEER(WINST)MONITORINGSSYSTEEM.....	126
2.1 Digitale toetsen om snelle feedback te voorzien.....	126
2.2 Adaptieve, of getrapte adaptieve toetsen.....	126
2.3 Al dan niet curriculum-gerelateerd toetsen.....	127
2.4 Welke leerdomeinen toetsen?.....	129
2.5 Brede toetsenbatterij.....	129
2.6 Sterke psychometrische onderbouwing.....	129
2.7 Sterke procedures voor kwaliteitszorg bij afname en correctie.....	130
2.8 Samenwerking tussen verschillende actoren in toetsontwikkeling.....	130

2.9	Gebruik maken van bestaande (internationale) toetsen.....	131
3	LEERWINST	131
3.1	Belang van het meten van leerwinst.....	131
3.2	Eigenschappen van een leerwinstmonitoringsysteem	132
4	TOEGEVOEGDE WAARDE	132
5	RAPPORTERING	133
5.1	Gedetailleerde en interactieve rapportering	133
5.2	Vermijd publieke rapportering	134
6	ONDERSTEUNING VAN SCHOLEN	134
6.1	Ondersteuning bij (gebruiksvriendelijke) afname	135
6.2	Investeren in vermogen van de scholen om informatie om te zetten in acties.....	135
7	FINANCIËLE INSCHATTING IS BIJZONDER MOEILIK	137
Deel 6 Bouwstenen van de scenario's		139
1	ONTWIKKELING VAN DE ACHT SCENARIO'S AAN DE HAND VAN BOUWSTENEN	139
2	OVERZICHT VAN DE BOUWSTENEN	140
2.1	Primaire bouwstenen.....	140
2.2	Secundaire bouwstenen	144
3	SCENARIO'S	146
3.1	Scenario 1 'High-stakes eindtoetsen voor leerlingen'	146
3.2	Scenario 2 'Adaptief leerwinstmonitoringsysteem'	151
3.3	Scenario 3 'Diagnostisch meetinstrumentarium & toetsenbank'	154
3.4	Scenario 4 'High-stakes eindtoetsen voor leerlingen en scholen'	158
3.5	Scenario 5 'Leerwinstmeting op schoolniveau met openbaar karakter'	162
3.6	Scenario 6 'Leerwinstmeting op schoolniveau met afgeschermd karakter'	166
3.7	Scenario 7 'Facultatieve toetsenbank'	170
3.8	Scenario 8 'Huidige trend wordt verdergezet'	173
Deel 7 Inschatting van wenselijkheid en haalbaarheid van de scenario's		175
1	ALGEMENE BESPREKING.....	175
1.1	Wenselijkheid	175
1.2	Haalbaarheid	177
1.3	Verschillen tussen categorieën van respondenten.....	178
2	BESPREKING PER SCENARIO.....	178
2.1	High-stakes eindtoetsen voor leerlingen	178
2.2	Adaptief leerwinstmonitoringsysteem.....	183
2.3	Diagnostisch meetinstrumentarium & toetsenbank.....	187
2.4	High-stakes eindtoetsen voor leerlingen en scholen.....	191
2.5	Leerwinstmeting op schoolniveau met openbaar karakter.....	195
2.6	Leerwinstmeting op schoolniveau met afgeschermd karakter'	198
2.7	Facultatieve toetsenbank.....	201
2.8	Huidige trend wordt verdergezet	204
Deel 8 Conclusie.....		209
1	DOELEN VAN HET LEER(WINST)MONITORINGSSYSTEEM	209
2	LEERWINST EN TOEGEVOEGDE WAARDE	210
2.1	Leerwinst monitoren	210
2.2	Toegevoegde waarde monitoren.....	211
3	OPENBAARHEID VAN DE RESULTATEN.....	212
4	EIGENSCHAPPEN VAN DE TOETSEN IN EEN LEER(WINST)MONITORINGSSYSTEEM	213
4.1	Toetsenbank.....	213

4.2	Sterke psychometrische onderbouwing	213
4.3	Link met de eindtermen en ontwikkelingsdoelen.....	214
4.4	Brede toetsing	215
5	ONDERSTEUNING.....	216
6	DRAAGVLAK CREËREN.....	218
Deel 9 Beleidsaanbevelingen		219
Literatuurlijst.....		227